

برنامه تحرک بین‌المللی دانشجویان واکاوی چالش‌های دانشجویان بین‌المللی در ایران

فیروزه اصغری^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۸

چکیده

بین‌المللی‌سازی آموزش عالی یکی از مهم‌ترین اتفاقات تأثیرگذار در دهه‌های اخیر بوده است. فرایند جذب دانشجویان به عنوان یکی از استراتژی‌های مؤثر در دستیابی به اهداف بین‌المللی‌سازی آموزش عالی، در دهه‌های اخیر به رقابتی جدی میان کشورهای تبدیل شده است. از این رو به میزان شناخت و آگاهی دانشگاه‌ها از تجارت دانشجویان، امکان استفاده از مزایا و فرصت‌های بین‌المللی‌سازی برای آنان افزایش خواهد یافت. پژوهش حاضر با هدف آگاهی از چالش‌های دانشجویان بین‌المللی به منظور کمک به ارتقای راه‌های مؤثر در زمینه جذب، نگهداشت به واکاوی تجربیات دانشجویان بین‌المللی در ایران پرداخته است. پژوهش با رویکردی کیفی به گردآوری داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته به جمع‌آوری تجربیات زیسته ۲۸ نفر از دانشجویان بین‌المللی اقدام نموده است. انتخاب مشارکت‌کنندگان از طریق نمونه‌گیری در دسترس و جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و تحلیل داده‌های پژوهش براساس تحلیل تم انجام شده است. یافته‌ها براساس چالش دانشجویان در سه مرحله پیش از تحصیل، حین تحصیل و پس از تحصیل تفکیک و تم‌های اصلی براساس کدگذاری حاصل از مفاهیم ذیل هر مرحله ارائه شده است. براساس نتایج پژوهش حاضر، چالش آکادمیک، سازگاری فرهنگی، موانع زبانی و چالش امنیت شغلی به عنوان تم‌های اصلی و تأثیرگذار در تحقق اهداف «برنامه تحرک بین‌المللی دانشجویان به داخل» نیازمند توجه بیشتر برنامه‌ریزان و مدیران دانشگاهی به منظور اصلاح و بهبود است.

---

۱. مربی موسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

asghari@iscs.ac.ir

کلیدواژه‌ها: بین‌المللی‌سازی آموزش عالی، تحرک آکادمیک، تحرک بین‌المللی دانشجو، دانشجوی بین‌المللی، دانشگاه ایرانی.

مقدمه و مسئله

امروزه جذب دانشجویان بین‌المللی در جهان به رقابتی پررونق توسط کشورها تبدیل شده است. در حال حاضر تعداد دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های جهان از تعداد ۲ میلیون در سال ۲۰۰۰، به بیش از ۵ میلیون در سال ۲۰۱۷ (یونسکو^۱، ۲۰۱۹) و به ۵ میلیون و ششصد در سال ۲۰۲۰ (پروژه اطلس^۲، ۲۰۲۰) افزایش یافته است. دانشگاه‌های ایران نیز در حال حاضر مقصد دانشجویانی از سراسر جهان، خصوصاً کشورهای آسیایی، کشورهای همسایه و خصوصاً هم‌پیمانان سیاسی ایران، هستند. در حال حاضر براساس آخرین آمار مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی^۳ (۱۳۹۹)، تعداد دانشجویان بین‌المللی در ایران، ۲۴۳۷۹ دانشجو اعلام شده است. این آمار؛ براساس گزارش مؤسسه آمار یونسکو^۴ (UIS,2021) آمار دانشجویان بین‌المللی در ایران ۲۰۵۸۰ دانشجو است^۵. بر اساس این آمار افغانستان (۱۳۷۲۴ دانشجو)، عراق (دانشجو ۳۱۲۰)، سوریه (۸۱۹ دانشجو) و لبنان (۷۱۰ دانشجو) به ترتیب چهار کشور اول با بیشترین دانشجو در ایران هستند. جایگاه چهار کشور بعدی به چین، پاکستان، هند و آذربایجان تعلق دارد. آمار دانشجویان بین‌المللی در ایران در مقایسه با کشور همسایه ایران، یعنی ترکیه با تعداد تقریبی ۱۲۵۱۳۸ دانشجو (UIS,2021) نشان‌دهنده این واقعیت است که علیرغم اینکه کشور ایران از نظر استادان و دانشگاه‌های معتبر دارای اعتبار قابل قبولی در منطقه است، اما تعداد دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های ترکیه در مقایسه با ایران از وضعیت مطلوب‌تری برخوردار است. کم‌اینکه تنوع جذب دانشجویان بین‌المللی بسیار زیاد و تقریباً بسیاری از کشورهای جهان اعم از کشورهای اروپایی، آسیایی و آفریقایی را شامل می‌شود. تعداد دانشجویان بین‌المللی در کشور مالزی نیز ۸۱۹۵۳ دانشجو و در

1. Unesco
2. Project Atlas

۳. این آمار از کارشناس محترم گروه آمار مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی از طریق ایمیل دریافت شده است.

4. UNESCO Institute for Statistics (UIS)

۵. یکی از دلایل این اختلاف آماری، تفاوت در عدم تفکیک دانشجویان بین‌المللی از دانشجویان خارجی است.

دانشگاه‌های کشور عربستان ۷۳۲۱۶ دانشجو (UIS, 2021) است در هر صورت آنچه در حال حاضر و در شرایط چالش‌انگیز رقابتی در جهان، برای کشورهایی مانند ایران حائز اهمیت است، نگهداشت دانشجویان فعلی و تلاش برای جذب دانشجویان جدید است. تحقق این هدف، ضمن نیاز به آگاهی از تجربیات کشورهای موفق در جذب دانشجویان خارجی، نیازمند آگاهی از تجربیات دانشجویان بین‌المللی در ایران، به عنوان نخستین و در عین حال اساسی‌ترین قدم در جهت اقدام دانشگاه‌ها برای اصلاح و بهبود محسوب می‌گردد. روگا^۱ و همکاران (۲۰۱۵) بخوبی به این ضرورت اشاره داشته‌اند که «به منظور حفظ دانشجویان بین‌المللی، باید با آنان ارتباط برقرار کرد و از نیازها و خواسته‌های آنان مطلع شد». این آگاهی همواره از تمهیدات کشورهای مقصد برای افزایش سازگاری دانشجویان به منظور تحقق برنامه جذب و نگهداشت دانشجویان است.

پژوهش حاضر با هدف آگاهی از تجربیات دانشجویان بین‌المللی در ایران به منظور کمک به ارتقای راه‌های مؤثر در جذب و افزایش راه‌های سازگاری به منظور نگهداشت، به واکاوی چالش‌ها و موانع دانشجویان بین‌المللی در ایران پرداخته است. انتظار می‌رود آشنایی و آگاهی از این تجربیات، ضمن کمک به برنامه‌ریزان نظام آموزش عالی و مدیران دانشگاهی برای بهبود وضعیت موجود، به تدوین برنامه‌های اثربخش برای نگهداشت و افزایش جذب دانشجویان بین‌المللی و کمک به تحقق اهداف بین‌المللی‌سازی آموزش عالی در ایران کمک نماید.

چارچوب نظری و پیشینه

بین‌المللی‌سازی آموزش عالی یکی از مهم‌ترین اتفاقات تأثیرگذار در دهه‌های اخیر بوده است. براساس مطالعه اگرون پولاک و هادسون^۲ (۲۰۱۴) مزیت‌های برتر بین‌المللی‌سازی آموزش عالی توسط کشورها به اختصار شامل افزایش آگاهی بین‌المللی دانشجویان، افزایش کیفیت تدریس و یادگیری، تقویت پژوهش و ظرفیت تولید دانش، افزایش همکاری بین‌المللی و ظرفیت‌سازی، افزایش بین‌المللی‌سازی برنامه درسی، ارتقای اعتبار مؤسسات آموزشی، افزایش شبکه‌سازی بین‌المللی در میان استادان و محققان و افزایش و تنوع در کسب درآمد از طریق فعالیت‌های بین‌المللی است. از این رو یکی از برنامه‌های معمول و قابل دسترس دولت‌ها و البته نهادهای آموزشی در دستیابی به این اهداف، انتقال و تبادل دانشگاهیان اعم از دانشجویان، استادان و محققان

1. Roga
2. Egroun-Polak & Hudson

دانشگاه به منظور گذراندن دوره‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت، تحصیل و یا آموزش در یک کشور دیگر به منظور بهبود کیفیت آموزش، بهبود درک متقابل بین اقوام و فرهنگ‌های مختلف، آموزش نسل جدید، آماده کردن آنها برای زندگی و کار در جامعه اطلاعات بین‌المللی است. این اقدام که با عنوان برنامه «تحرک آکادمیک^۱» یا همان انتقال و تبادل دانشگاهیان اعم از دانشجویان، استادان و محققان دانشگاه به منظور گذراندن دوره و یا تحصیل و آموزش در کشوری دیگر برای زمان محدود است. فرایندی که در قالب «برنامه تحرک آکادمیک^۲» به تمایل کشورها به افزایش مشارکت بین‌المللی عینیت می‌بخشد. زمانی که تحرک آکادمیک در قالب برنامه تحصیلی دانشجویان برای ادامه تحصیلات عالی در کشور دیگری صورت گیرد از اصطلاح «تحرک دانشجویی^۳» یا «تحرک بین‌المللی دانشجویی^۴» (ISM) استفاده می‌شود (سین و اشرف، ۲۰۰۸: ۳). در سال‌های اخیر، توسعه برنامه‌های تحرک دانشجویی از جمله «جذب دانشجویان بین‌المللی» براساس رویکردها و اهداف متنوع به بین‌المللی‌سازی، به اولویت اول رؤسای آموزش عالی کشورها، به‌ویژه در کشورهای صنعتی جهان به رقابتی جدی تبدیل شده است. آنچه که تعیین‌کننده کشورهای برتر در این رقابت‌هاست، میزان موفقیت آنها در جذب و نگهداشت دانشجویان بین‌المللی از طریق تقویت شاخص‌های مورد نظر دانشجویان برای انتخاب دانشگاه‌های مقصد و کاهش موانع و چالش‌های دانشجویان در کشور مقصد است. اهداف و انگیزه‌های آشکار و پنهان زیادی در تعیین دانشگاه محل تحصیل یک دانشجوی بین‌المللی نقش دارد (خورسندی، ۱۳۹۵، ۲۱۵). توجه به این دلایل و همچنین آگاهی از چالش‌های دانشجویان، تعیین‌کننده میزان موفقیت کشورها در تحقق موفق استراتژی جذب دانشجویان محسوب می‌گردد.

کوآن و همکاران^۵ (۲۰۱۶) با اشاره به چالش دانشجویان در سطوح مختلف از جمله چالش تحصیلی در کشور مقصد شامل حجم بالای درس‌های دانشگاهی در ترم‌های اول و ناتوانی در هضم آنها و از سوی دیگر نداشتن

1. academic mobility
2. academic mobility program
3. student mobility
4. International Student Mobility
5. Sean & Usher
6. Quan et al.

دانش لازم درباره نظام دانشگاهی کشور مقصد، صرفاً دانشجویانی را به پشت سر گذاشتن این چالش موفق می‌دانند که از عزم لازم برای دستیابی به توانایی آکادمیک^۱ و موفقیت علمی بهره‌مند باشند. شارتنر و یانگ^۲ (۲۰۱۶) به عوامل تأثیرگذاری مانند توانایی زبانی دانشجوی، شخصیت دانشجوی، هوش فرهنگی^۳، هوش عاطفی^۴، دانش در مورد کشور میزبان^۵، تجربه قبلی دانشجوی در خارج از کشور^۶ و انگیزه درونی دانشجوی برای تحصیل در خارج^۷ در سازگاری تحصیلی، سازگاری روان‌شناختی و سازگاری فرهنگی - اجتماعی تأکید می‌نماید.

لن^۸ (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای با تأکید بر این واقعیت که بیش از ۶۰ درصد دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های امریکا از کشورهای آسیایی هستند، بیشترین مشکلات دانشجویان را متأثر از چالش‌های تحصیلی و چالش‌های فرهنگی عنوان کرده است که نیازمند تلاش دانشجویان برای سازگاری و حمایت دانشگاه برای کاهش موانع سازگاری است. شفک آوازگولو^۹ و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای به تجربیات پناهندگان سوری در دانشگاه‌های ترکیه پرداخته‌اند. نتایج مطالعه حاکی از مشکل دانشجویان سوری در تحصیل متأثر از ناتوانی در هر چهار مهارت زبانی است. تجربیات این دانشجویان متفاوت و در مواردی حاکی از مشکل با استادان و در عین حال روابط دوستانه با دانشجویان و کارکنان اداری دانشگاه است. همچنین برخی از دانشجویان ناخرسندی خود را از روابط غیردوستانه مردم ترکیه بیان کرده‌اند. ارسان و خلیل^{۱۰} (۲۰۱۹) در پژوهشی به تجربیات دانشجویان ترک در دانشگاه‌های پاکستان پرداخته‌اند. براساس یافته‌ها مهمترین چالش این دانشجویان عبارتند از مشکلات زبانی (ضعف زبان انگلیسی، ضعف ارتباط در زبان محلی و مشکل تلفظ و تفاوت لهجه با دانشجویان پاکستانی)، عدم ارتباط در کلاس درس (ایزوله اجتماعی و عدم شرکت در گروه‌های کاری کلاس)، استادان پاکستانی، تفاوت در

-
1. gaining academic competence
  2. Schartner & Young
  3. Cultural intelligence
  4. Emotional intelligence
  5. Knowledge about the host country
  6. Prior overseas experience
  7. Intrinsic motivation for study abroad
  8. Lan
  9. Şafak-Ayvazoğlu
  10. Ersan & Khalil

روش‌های تدریس و کلاس‌داری (حفظ کردن طوطی‌وار^۱ پاکستانی‌ها و عادت به طویل و زیادنویسی) و ناتوانی ارائه دانشجویان ترک در کلاس (به دلیل عدم تسلط به زبان انگلیسی). براساس نتایج این مطالعه، دانشجویان بین‌المللی ترک با مهارت انگلیسی خود احساس راحتی نمی‌کنند و از گفتگو در مقابل کلاس و همچنین با معلمان خود احساس خجالت می‌کنند. آلمو و کوردیر^۲ (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای به شناسایی عوامل تأثیرگذار در رضایت دانشجویان بین‌المللی در کره جنوبی پرداخته‌اند. یافته‌ها در پاسخ به دلایل رضایت یا عدم رضایت دانشجویان بین‌المللی در کره شامل مواردی مانند رضایت از زندگی آکادمیک، نحوه تدریس استادان، امکانات خوابگاهی، میزان سرعت در اطلاع‌رسانی، صحت اطلاعات آکادمیک، صحت اطلاعات اجتماعی از یک سو و رفتار ناعادلانه استادان و رفتار ناعادلانه کره‌ای‌ها با دانشجویان بین‌المللی از سوی دیگر بوده است. در پژوهشی دیگر یافته‌های لی^۳ (۲۰۱۷) درباره انگیزه دانشجویان چینی که در کره تحصیل می‌کنند، نشان داده است که عوامل متعددی مانند: فرصت‌های تحصیل، هزینه‌های کم زندگی و همچنین هزینه‌های پایین تحصیل و نقش حیاتی والدین در تأثیرگذاری بر انتخاب مقصد آنها برای تحصیلات عالی تأثیرگذار است. صنوبر (۲۰۱۷) چالش دانشجویان بین‌المللی در ترکیه را از طریق تجربه ۳۶۷ دانشجوی بین‌المللی از ۶۱ کشور جهان مورد مطالعه قرار داده است. براساس نتایج این مطالعه، چالش‌ها از دیدگاه دانشجویان به ترتیب شامل چالش‌های آکادمیک (۴۶.۹٪)، چالش‌های اقتصادی (۴۴.۱٪) و چالش‌های مربوط به تبعیض و فشار (۴۲٪) بوده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که دانشجویان علاوه بر چالش‌های آکادمیک، فرهنگی و زبانی، جامعه‌شناختی- روان‌شناختی، اقتصادی و همچنین فردی با مشکلاتی مانند چالش تبعیض و آزار و اذیت در ترکیه مواجه هستند. وو، گارزا و گوزمن^۴ (۲۰۱۵) چالش‌های تحصیلی شامل ارتباط با استادان، دانشجویان و کارمندان، انزوای اجتماعی و سازگاری فرهنگی را از مهم‌ترین چالش‌های دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های امریکا عنوان کرده است. مطالعه هین^۵ (۲۰۱۳) به تجربیات دانشجویان عربستانی در دانشگاه‌های امریکایی تعلق دارد؛ مشکل زبان، عدم اعتماد به نفس، مشکل

1. Rote Memorization
2. Alemu & Cordier
3. Lee
4. Wu, Garza and Guzman
5. Heyn

ارتباط در کلاس، دل‌تنگی برای فرهنگ و اقوام، تجربه نژادپرستی و تعصب، زندگی مستقل، مشکل آب و هوایی از مهم‌ترین چالش‌هایی است که دانشجویان عربستانی در امریکا به آن اشاره داشته‌اند. کامارا^۱ (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای درباره ۶۳ دانشجوی افریقایی در دانشگاه‌های روسیه به مشکلات روحی ناشی از استرس یادگیری زبان روسی و مشکلات تحصیلی متأثر از ناتوانی در زبان روسی از یک سو و همچنین عدم تمایل دانشجویان روسی به مرادده با دانشجویان خارجی اشاره کرده است. تفاوت‌های فرهنگی-اجتماعی، از جمله ویژگی غذا در روسیه از دیگر این عوامل استرس‌زا برای دانشجویان افریقایی ذکر شده است.

مطالعه ناخدا و همکاران (۱۳۹۹) از منظر رضایت دانشجویان بین‌المللی در ایران، بیشترین عامل تأثیرگذار در مدل رضایتمندی دانشجویان خارجی شامل خدمات مجازی (۰/۸۴)، وفاداری (۰/۸۱)، میزان شهرت و رتبه دانشگاه (۰/۷۸)، فرایند پذیرش و جذب (۰/۷۵)، خدمات پژوهشی (۰/۷۲)، خدمات کارکنان و مدیریت (۰/۷۱)، خدمات بین‌المللی (۰/۷۰)، خدمات آموزشی (۰/۶۸) خدمات سلامت (۰/۶۷)، خدمات رفاهی (۰/۶۵)، تسهیلات امور مالی (۰/۶۴)، زیرساخت دانشگاه (۰/۶۳) و خدمات فرهنگی (۰/۶۱) بوده است. نتایج مطالعه پروین و همکاران (۱۴۰۰) با هدف شناسایی موانع و چالش پذیرش دانشجویان بین‌المللی در ایران به عمده‌ترین عوامل شامل عوامل فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، ضعف مدیریتی و پژوهشی و آموزشی اشاره کرده‌اند. یافته‌های پژوهش فضلی و همکاران (۱۳۹۸) نیز بیانگر آن است که چالش‌های عمده جذب دانشجویان بین‌المللی از دیدگاه اعضای هیئت علمی در پنج بعد موانع آموزشی، موانع فرهنگی و اجتماعی، موانع اقتصادی، موانع سیاسی و موانع ساختاری/مدیریتی قابل دسته‌بندی است. مطالعه عزتی (۱۳۹۹) درباره تجربه تحصیل دانشجویان پرستاری عراقی در دانشگاه آزاد تبریز ایران براساس میزان رضایت این دانشجویان درباره ابعاد خدمات آموزشی شامل تسهیلات و امکانات، کیفیت تدریس، رشد و پیشرفت علمی، مدیریت خدمات آموزشی و برنامه درسی و ارتباط آنها با کیفیت خدمات است. براساس یافته‌های این مطالعه بین ابعاد کیفیت خدمات با رضایتمندی دانشجویان همبستگی مستقیم و ارتباط معنی‌دار آماری وجود دارد. براساس نتایج بیشترین میزان رضایت دانشجویان به مدیریت خدمات آموزشی (۱.۴۳) و کمترین میزان رضایت به رشد و پیشرفت علمی

(۱.۲۲) از میانگین ۱.۳۱ تعلق داشته است. مقاله سلطانی و همکاران (۱۳۹۹) حاصل مطالعه نسبتاً جامعی با رویکرد گراند تئوری درباره چالش‌های دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه یزد است. نتایج این مطالعه که با تأکید بر چالش‌های بدو ورود دانشجویان و نحوه سازگاری آنان با مشکلات انجام شده است، در بسیاری موارد قابلیت تعمیم به مشکلات دانشجویان در دانشگاه‌های دیگر را دارد. نتایج پژوهش کمی مولایی (۱۳۹۷) درباره تجارب فرهنگی دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه تهران، نشان می‌دهد که مهمترین عوامل مؤثر در انطباق فرهنگی - اجتماعی دانشجویان بین‌المللی به ترتیب به مدت اقامت در ایران، کشور محل تولد، قرابت فرهنگی دانشجویان با جامعه ایران، داشتن همراه در حین تحصیل و میزان دریافت حمایت از طرف سایر دانشجویان، کارمندان و اساتید تعلق دارد. نکته قابل توجه در نتایج مطالعه این است که همه عوامل ذکر شده بر عامل مهمتری یعنی رضایت کلی از دانشگاه و احتمال مجدد انتخاب آن در مقاطع تحصیلی بالاتر، همچنین احتمال پیشنهاد آن به سایر دوستان و آشنایان تأثیر دارد. نتایج مطالعه نیکنام (۱۳۹۷) براساس تجربیات دانشجویان بین‌المللی در ایران شامل دانشجویان از سه کشور افغانستان، هندوستان و لبنان، از یک سو به تعامل و ارتباطات اجتماعی مثبت دانشجویان بین‌المللی با دانشجویان ایرانی و از سوی دیگر به ذهنیت غالب ایرانیان تأکید می‌نماید که دانشجوی خارجی را کسی می‌دانند که از امکانات و فرصت‌های جامعه ایرانی استفاده می‌کند، بدون آنکه بتواند محبت دولت و ملت ایران را جبران کنند. این مطالعه ضمن اشاره به برخی از چالش‌های دانشجویان بر این نکته تأکید کرده است که علیرغم آنکه تجارب زیسته دانشجویان از تحصیل در کشور ایران در کل منفی نبوده است، اما در مجموع به گونه‌ای نبوده است که توانایی گفتگوی بین فرهنگی و تلفیق فرهنگ کشور میزبان در کلیت تجارب آنان را فراهم آورد یا آنان را در مسیری کم‌تنش و ملایم برای تکوین هویت آکادمیکشان هدایت کرده باشد. مطالعه جمشیدی مقدم و همکاران (۱۳۹۵) در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان که صرفاً عوامل مؤثر بر مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی را مورد تأکید قرار داده است، "ضعف در فهم زبان فارسی" و "سیستم آموزشی متفاوت" از مهم‌ترین موانع آموزشی دانشجویان خارجی در ایران عنوان شده است. مطالعه سموعی^۱ و همکاران (۲۰۱۳) با هدف ارزیابی چالش‌ها و مشکلات دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه

علوم پزشکی اصفهان براساس شش مؤلفه آموزشی، روان‌شناختی، ارتباطات حمایتی، خانوادگی، اقتصادی و فرهنگی اجتماعی نشان داد که مهمترین مشکلات دانشجویان به حوزه‌های فرهنگی اجتماعی و ارتباطی تعلق دارد. در جدیدترین مطالعه درباره چالش دانشجویان بین‌المللی در دوره کرونا که توسط پور آتشی و زمانی (۱۴۰۰) انجام شد، مهم‌ترین نگرانی‌های دانشجویان بین‌المللی شامل آموزشی، پژوهشی، اقتصادی، شخصی- خانوادگی و انتظارات دانشجویان از دانشگاه محل تحصیل در سه مقوله ارتباطی-اطلاع‌رسانی، تحصیلی، و حمایتی ارائه شده است. سعیدی (۱۳۹۹) نیز بطور خاص مشکلات دانشجویان افغانستانی در دوره بحران کرونا را موردتوجه قرار داده است. مطالعه پناهی و همکاران (۱۳۹۹) نیز از نمونه‌های موفق مطالعات تطبیقی در خصوص بین‌المللی‌سازی با تأکید بر وضعیت رقابتی منطقه است که دارای نتایج قابل استفاده‌ای برای محققان و برنامه‌ریزان در این حوزه بشمار می‌رود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر با رویکردی کیفی انجام شده است. جامعه مورد مطالعه، دانشجویان بین‌المللی در ایران هستند. به دلیل سختگیری‌های پیچیده در مصاحبه با دانشجویان، از روش نمونه‌گیری در دسترس برای انتخاب مشارکت‌کنندگان استفاده شده است. مصاحبه‌ها جز سه مورد، مابقی به صورت حضوری در دانشگاه، خوابگاه و محل اقامت شخصی دانشجویان انجام شده است. پرسش‌های مصاحبه مشابه و تقریباً با اندکی اختلاف براساس موقعیت یکسان بوده است. فهرست مشارکت‌کنندگان در جدول شماره ۱ ذکر شده است.

جدول ۱: مشارکت‌کنندگان در پژوهش

کشور مبدا	دانشگاه	رشته	جنس	کشور مبدا	دانشگاه	رشته	جنس
سوریه	شهید بهشتی	تربیت بدنی	زن	سوریه	تهران	داروسازی	مرد
تونس	شهید بهشتی	حقوق	مرد	ترکیه	شهید بهشتی	ادبیات عرب	مرد
چین	تهران	ادبیات فارسی	مرد	عربستان	شهید بهشتی	مهندسی	مرد
چین	تهران	مدیریت	مرد	روسیه	گیلان	زبان فارسی	مرد
ترکیه	تهران	مدیریت	زن	افغانستان	خوارزمی	علوم تربیتی	مرد

کشور مبدا	دانشگاه	رشته	جنس	کشور مبدا	دانشگاه	رشته	جنس
سوریه	امیرکبیر	مهندسی	مرد	افغانستان	خوارزمی	علوم تربیتی	مرد
نیجریه	امیر کبیر	مهندسی	مرد	پاکستان	تهران	علوم تربیتی	مرد
سوریه	شهید بهشتی	تربیت بدنی	زن	تاجیکستان	گیلان	روابط بین الملل	مرد
افغانستان	تهران	مدیریت	مرد	روسیه	گیلان	زبان فارسی	زن (۲)
سوریه	الزهر	علوم تربیتی	زن	یمن	گیلان	زبان فارسی	مرد
نیجریه	تهران	حقوق	مرد	عراق	گیلان	زبان فارسی	مرد (۲)
کره جنوبی	تهران	ادبیات فارسی	مرد	رومانی	شهید بهشتی	ادبیات فارسی	مرد
رومانی	تهران	ادبیات	زن	سوریه	علامه	ارتباطات	زن

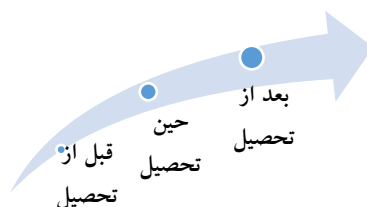
برای تحلیل داده‌های پژوهش از تحلیل تم استفاده شده است. این روش بدلیل انعطاف دارای قابلیت در تحلیل داده‌های کیفی را داراست و از آن هم برای بیان واقعیت و هم تبیین آن مورد استفاده قرار می‌گیرد (Braun&Clarke, 2006). در مرحله اول داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها به کمک دو ابزار ضبط و یادداشت برداری جمع‌آوری شده است. در این مرحله به‌دلیل وجود حساسیت‌های متفاوت هم از سوی مسئولان و مدیران دانشگاهی و هم به‌دلیل حساسیت دانشجویان خارجی در انجام مصاحبه و پرهیز از ایجاد عدم اطمینان به مصاحبه‌کننده، پرسش‌ها براساس پروتکل تعریف شده از تأکید بر استفاده از کلماتی مانند «مشکل» و «چالش» پرهیز و در ابتدا صرفاً بر تجربیات دانشجویان تکیه شد. در مواردی نیز مصاحبه بدون استفاده از ویس ریکورد و صرفاً براساس تشخیص مصاحبه‌کننده، مورد یادداشت‌برداری قرار گرفت. کدگذاری اولیه به‌صورت دستی در سطح پاراگراف، و براساس تجربه محقق در پژوهش‌های مشابه پیشین، همزمان در حین و در مواردی در زمانی اندک پس از پیاده شدن نوار صورت گرفت. مرحله سوم به جستجوی تم‌های بالقوه از کدهای به‌دست آمده به تفکیک زمینه‌ها و معانی مشابه اقدام شد. در مرحله چهارم به بازبینی و تصفیه تم‌ها پرداخته شد. تم‌ها در این مرحله به تعبیر براون و کلارک (۲۰۰۶) باید دارای دو ویژگی انسجام و تمایز^۱ باشند. یعنی از یک سو داده‌های

1. coherent and distinctive

درون‌تم‌ها با یکدیگر همخوانی داشته باشد و از سوی دیگر تم‌های بدست آمده با یکدیگر هم‌پوشانی نداشته باشند. اما در این مرحله محقق با مشکل مطابقت و تناسب تم‌ها مواجه شد. این امر اگرچه با توجه به ماهیت روش تحلیل تم خارج از انتظار نبوده است، اما زمانبر و منجر به برگشت مجدد به کدگذاری، حذف برخی تم‌ها و ظهور تم‌های جدید شد. در مرحله پنجم بازبینی مجدد از معناداربودن تم‌های بدست آمده انجام و سپس به ارائه توصیف و تحلیل نقشه حاصل از ارتباط تم‌های بدست آمده اقدام شد. مرحله نهایی به ارائه گزارش اختصاص داشته است که خلاصه آن در قالب مقاله حاضر ارائه شده است.

یافته‌ها^۱

یافته‌ها در پژوهش اصلی در پاسخ به چالش دانشجویان بین‌المللی در سه مرحله قبل از تحصیل، حین تحصیل و پس از تحصیل براساس داده‌های حاصل از مصاحبه با دانشجویان بین‌المللی در ایران در سه سطح به شرح زیر مورد مطالعه قرار گرفته است.

شکل ۱: مراحل سه‌گانه چالش دانشجویان بین‌المللی

پرسش اول: چالش دانشجویان بین‌المللی در مرحله قبل از تحصیل چگونه بوده است؟
چالش دانشجویان در مرحله قبل از تحصیل^۲ شامل سه تم «پذیرش»، «ورود به کشور ایران» و «ورود به دانشگاه» است.

جدول شماره ۲: چالش دانشجویان در مرحله قبل از تحصیل

۱. گزاره‌های مطرح شده توسط دانشجویان ذیل هر مقوله به دلیل محدودیت مقاله حذف شده است.

۲. این مرحله به دلیل محدودیت مقاله صرفاً براساس جدول ارائه شده است.

۱. چالش پذیرش	پذیرش دانشگاه، صدور ویزا تعیین دانشگاه محل تحصیل
۲. چالش ورود به کشور	عدم آشنایی عمومی با کشور محل تحصیل عدم آشنایی با شهر محل تحصیل
۳. چالش ورود به دانشگاه	عدم آشنایی با قوانین و مقررات ثبت نام عدم آشنایی با شرایط آموزشی دانشگاه عدم آشنایی با تسهیلات و امکانات

دانشجویان در چالش پذیرش به تجارب بسیار متنوعی از چالش تم پذیرش تحصیلی شامل چالش پذیرش دانشگاه و چالش گرفتن ویزا ذکر کرده‌اند. چالش نامشخص بودن دانشگاه محل تحصیل نیز مربوط به دانشجویانی است که از طریق بورسیه کشور ایران برای تحصیل به سازمان دانشجویی معرفی و سپس دانشگاه محل تحصیل تعیین و به آنها اعلام می‌شود. در چالش ورود به کشور ایران دانشجویان متأثر از عدم آشنایی با کشور محل تحصیل و همچنین با شهر محل تحصیل (شرایط جغرافیایی، آب و هوا، ارزش پولی، شرایط اسکان، ترانسپورت و ...) دچار مشکلاتی شده‌اند که در مصاحبه‌ها به جزئیات آن اشاره کرده‌اند. چالش سوم در تجربیات دانشجویان هنگام ورود به دانشگاه محل تحصیل خود را نشان داده است. عدم آشنایی با قوانین و مقررات دانشگاه، عدم آشنایی با قوانین آموزشی و نحوه انتخاب واحد و همچنین عدم آشنایی با امکانات و تسهیلات دانشگاه به بروز مشکلاتی برای دانشجویان منجر شده است که خصوصا در روزهای اول ورود نگرانی و استرس آنان را برای شروع تحصیل در کشور ایران افزایش داده است. این چالش علاوه بر کوتاهی برخی از سایت‌های دانشگاهی در ارائه اطلاعات جامع در سایت، در مواردی متأثر از عدم کسب آگاهی لازم دانشجویان از کشور و دانشگاه محل تحصیل، در مواردی عدم فراهم کردن مستندات لازم جهت دریافت پذیرش و در مواردی طولانی بودن فرایند تأیید دانشجو توسط دستگاه‌های ذی‌ربط برای دریافت گذرنامه است.

پرسش دوم: چالش دانشجویان بین‌المللی در حین تحصیل در دانشگاه‌های ایران چگونه بوده است؟

مرحله دوم از تجارب دانشجویان به چالش در حین تحصیل آنان اختصاص دارد. این مرحله مهم‌ترین بخش تجربیات دانشجویان را تشکیل می‌دهد. سه تم اصلی در این سطح شامل چالش آکادمیک، سازگاری فرهنگی و موانع زبانی هستند.

جدول ۳: چالش دانشجویان در حین تحصیل

<p>کیفیت کلاس درس، رتبه جهانی دانشگاه^۱، معروفیت دانشگاه، ارتباطات بین المللی دانشگاه</p> <p>کمبود امکانات و تسهیلات علمی، کیفیت امکانات و تسهیلات علمی شیوه های متفاوت یاددهی-یادگیری، تفاوت در نحوه ارزشیابی، حجم منابع درسی، سخت گیری استادان</p>	<p>کیفیت علمی دانشگاه</p> <p>نظام آموزشی متفاوت</p> <p>قوانین و مقررات دانشگاه</p> <p>امکانات و تسهیلات دانشگاه</p> <p>ارتباطات بیرونی دانشگاه</p>	<p>چالش آکادمیک</p>
<p>دروس عمومی اجباری، مدرک زبان انگلیسی</p> <p>امکانات و تسهیلات اقامتی دانشگاه، امکانات و تسهیلات بهداشتی دانشگاه، امکانات و تسهیلات ورزشی دانشگاه، امکانات و تسهیلات فرهنگی دانشگاه</p>	<p>تعامل دانشجو-استاد</p> <p>تعامل دانشجو-دانشجو</p> <p>تعامل دانشجو-کارمند</p>	<p>سازگاری فرهنگی</p>
<p>کم توجهی استادان به دانشجویان، بی تفاوتی دانشجویان ایرانی به دانشجویان بی مسئولیتی کارکنان در قبال دانشجویان، احساس بی عدالتی و تبعیض</p> <p>چالش زبان در یادگیری، چالش زبان در ارائه کلاسی</p> <p>چالش زبان در فعالیت مشترک گروهی، چالش زبان در ارزشیابی، چالش زبان در ایجاد سوء تفاهم های فرهنگی</p> <p>چالش زبان در ارائه خود، چالش زبان در درک دیگران</p> <p>چالش زبان در ارتباطات اداری</p>	<p>زبان در فرایند تحصیل</p> <p>زبان در سازگاری فرهنگی</p> <p>زبان در مراودات اجتماعی</p>	<p>موانع زبانی</p>

بخش دوم این چالش ها شامل تم چالش مالی دانشجویان، چالش اداری و چالش های فردی است که به اختصار در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۴: چالش دانشجویان در حین تحصیل

<p>هزینه های تحصیلی، هزینه های زندگی</p>	<p>چالش مالی</p>
<p>بوروکراسی پیچیده، حرفه ای نبودن کارکنان، حاکمیت فرد به جای فرایند</p>	<p>چالش اداری</p>
<p>انتظار از خود، انتظارات خانواده</p>	<p>چالش فردی</p>

۱. این مقوله و دو مقوله بعدی در تم چالش شغلی دانشجویان به عنوان چالش پس از تحصیل قابل ارائه است اما به دلیل قرار گرفتن در تجربیات آکادمیک در این بخش نیز ذکر شده است.

۱. **کیفیت علمی دانشگاه.** ترجیح بسیاری از دانشجویان در وهله اول، ارتقای توان علمی و دستیابی به تخصص مورد نیاز، برگرفته از امکان و موقعیتی علمی است که در دانشگاه‌های کشور مقصد با آن مواجه شده‌اند. بهره‌مندی از استادان و کلاس‌های درس با کیفیت، منابع درسی روزآمد و تسهیلات آزمایشگاهی و کتابخانه‌ای و دیگر تسهیلات مرتبط با ارتقای دانش علمی آنان از انتظارات اولیه در کشور محل تحصیل یعنی ایران است. رضایت دانشجویان از تحصیل در دانشگاه‌های معتبری مانند دانشگاه تهران، اگرچه خصوصاً درباره کشورهای مبدأ که نظام دانشگاهی آنها در رتبه‌های پایین‌تری از ایران قرار دارد، قابل توجه است، اما در مواردی عدم تطابق انتظار دانشجویان از دانشگاه‌های ایران با آنچه که در واقعیت مشاهده می‌کنند، منجر به بروز چالش‌هایی می‌شود که خصوصاً در موارد مربوط به «کیفیت کلاس درس در برخی از دانشگاه‌ها/ رشته‌ها» و چالش شایع «کیفیت و کمبود امکانات و تسهیلات علمی» مانند کمبود ابزار و وسایل آزمایشگاهی، کهنه بودن دستگاه‌ها، در دسترس نبودن مواد شیمیایی برای آزمایش، کمبود منابع کتابخانه‌ای روزآمد، ضعف زیرساخت‌های اینترنتی و ... خود را نشان داده است.

۲. **نظام آموزشی متفاوت دانشگاه.** چالش دیگر متأثر از تفاوت در نظام آموزشی شامل شیوه‌های متفاوت یاددهی- یادگیری، نحوه مشارکت دانشجویان در کلاس درس، تفاوت در چگونگی و نحوه ارزشیابی، و موارد مشابه دیگر مانند حجم منابع درسی بالا در مقطع دکتری در مقایسه با دانشگاه کشور خود و برخی دیگر خصوصاً در دانشگاه‌های تهران سخت‌گیری استاد در ارائه کارهای کلاسی و نحوه ارزشیابی را به عنوان عوامل اصلی در عدم موفقیت تحصیلی بیان می‌کنند.

۳. **قوانین و مقررات دانشگاه.** چالش دانشجویان بین‌المللی بطور اختصاصی درباره قوانین سختگیرانه تحصیلی در دو مورد خود را نشان داده است؛ اجبار دانشجویان دوره لیسانس به گذراندن درس‌های عمومی و اجبار دانشجویان دکتری به ارائه مدرک زبان انگلیسی. چالش سوم در این بخش توسط دانشجویانی مطرح شده است که تمایل به تحصیل به زبان انگلیسی دارند. اما در رشته مورد پذیرش چنین امکانی برای آنها وجود ندارد!

۱. توجه به این تقاضا نیازمند برنامه‌ریزی زبانی کشور ایران در اجرای سیاست بین‌المللی‌سازی آموزش عالی است، موضوعی که در کتاب سیاست زبانی در بین‌المللی‌سازی آموزش عالی در ایران (اصغری، ۱۳۹۷) از دیدگاه جامع‌تری توسط متخصصان

تجربیات عمومی دانشجویان در باره *برورکراسی پیچیده* در دانشگاه به طی فرایند طولانی اداری و اخذ امضاهای متعدد از افراد مختلف برای انجام کارهای اداری در دانشگاه مربوط است. این پیچیدگی در مراحل ثبت نام، انتخاب واحد و هرگونه تقاضا و اقدام دانشجویان از طریق سایت الکترونیکی دانشگاه نیز مطرح شده است.

۴. امکانات و تسهیلات دانشگاه. همان‌گونه که دانشجویان در کیفیت علمی دانشگاه به چالش تجهیزات آزمایشگاهی و تسهیلات علمی اشاره داشته‌اند، در این مقوله انتظارات و همچنین مشکلات دانشجویان درباره «امکانات و تسهیلات اقامتی دانشگاه»، براساس امکانات و تسهیلات خوابگاه و میزان قوانین سختگیرانه در تجربیات دانشجویان ایرانی مشاهده شده است. اوبنگ اودوم^۱ (۲۰۱۲) بیان می‌کند که اسکان مناسب برای دانشجویان بین‌المللی چالشی است که برمیزان موفقیت دانشجویان تأثیر می‌گذارد. توجه به مسائلی مانند مسکن مناسب و محل اقامت در کشور مقصد در عین حال که از عوامل مهم در تصمیم متقاضیان تحصیل برای انتخاب دانشگاه، به شمار می‌رود، در عین حال به عنوان مهمترین نگرانی برای دانشجویان، به ویژه دانشجویان ساکن در محوطه دانشگاه، به شمار می‌رود (رابرتس و دانورث^۲، ۲۰۱۲). از دیدگاه بودیکات^۳ (۲۰۰۹) کیفیت خوابگاه‌ها نقش تأثیرگذاری در ایجاد آسایش و راحتی و در نتیجه در افزایش میزان رضایت دانشجویان بین‌المللی ایفا می‌نماید. «امکانات و تسهیلات بهداشتی دانشگاه» برای انجام امور مربوط به سلامت مانند کلینیک درمانی، «امکانات و تسهیلات ورزشی دانشگاه» مانند استخر و سالن ورزشی و «امکانات و تسهیلات فرهنگی دانشگاه» اشاره داشته‌اند. کمترین چالش در این بخش به امکانات فرهنگی تعلق داشته است که معمولاً دانشگاه‌ها از طریق راه‌اندازی فعالیت‌های فرهنگی تجارب نسبتاً موفق را برای دانشجویان ایجاد کرده‌اند و دانشجویان تجارب بسیار خوشایندی از برنامه‌ها و سفرهای ارائه کرده‌اند.

حوزه‌های مختلف مورد توجه قرار گرفته است. در حال حاضر دانشجویان بین‌المللی صرفاً در برخی از دانشگاه‌ها مانند پردیس بین‌المللی دانشگاه تهران و یا مؤسسه آموزش عالی اکو (علامه طباطبایی) می‌توانند به زبان انگلیسی تحصیل نمایند.

1. Obeng-Odoom
2. Roberts & Dunworth
3. Bodycott

۵. **ارتباطات دانشگاه با محیط بیرونی.** تجارب دانشجویان در این بخش تعمداً در مقوله مربوط به کیفیت علمی دانشگاه ذکر نشده است. چون از دیدگاه دانشجویان بین‌المللی که با آگاهی از رتبه جهانی دانشگاه‌های ایران، تحصیل خود را در کشور ایران آغاز کرده‌اند، به عنوان مبنای قضاوت درباره وضعیت علمی دانشگاه‌های ایران قرار ندارد. از این رو تعمداً با توجه به داده‌های حاصل از مصاحبه و بافت مورد اشاره توسط دانشجویان درباره امنیت شغلی، «ارتباطات بین‌المللی دانشگاه» و همچنین «رتبه بین‌المللی دانشگاه» محل تحصیل خصوصاً در برخی از رشته‌های مهندسی، پس از تعیین تم‌های اصلی در جای خود ذکر شده است.

۶. **تعامل دانشجو-استاد.** تعامل و ارتباط دانشجویان با استادان در کلاس و خارج از کلاس درس، در دفتر استادان و از طریق ایمیل و شبکه‌های اجتماعی صورت می‌پذیرد. علیرغم تجارب نسبتاً خوب برخی دانشجویان اما تجارب ناخوشایندی نیز از تعامل دانشجویان با استادان ارائه شده است. «بی‌توجهی به دانشجویان بین‌المللی» توسط استاد دارای مصادیقی متنوعی شامل عدم درک چالش دانشجویان بین‌المللی، عدم تمایل به اختصاص وقت خارج از کلاس برای دانشجویان، عدم پای‌بندی به زمان قرار و رانندگی با دانشجویان، کم‌توجهی به پاسخگویی تلفنی و یا ایمیل دانشجویان از یک سو و بی‌توجهی به احساسات دانشجویان با تمسخر اسم دانشجو، به‌خاطر ناسپردن اسم دانشجو و خندیدن به لهجه فارسی دانشجو در زمان ارائه بوده است. دلایلی که براساس دیدگاه دانشجویان منجر به ایجاد مانع در ارتباط با استادان شده است. احساس بی‌عدالتی و تبعیض استادان در رفتار با دانشجویان خارجی اگرچه دارای بیشترین بسامد در تجربیات دانشجویان بین‌المللی نبوده است، اما بیشترین تأثیر را در ایجاد دغدغه در آنان را داشته است.

۷. **تعامل دانشجو-دانشجو.** عدم اقبال به دانشجویان بین‌المللی توسط دانشجویان ایرانی، از مؤلفه‌های مورد تأکید در تعامل میان دانشجویان است. میزان تعامل و ارتباط دانشجویان بین‌المللی با دانشجویان ایرانی در انجام کارهای مشترک کلاسی با دانشجویان بین‌المللی، فعالیت‌های پژوهشی، دوره‌نشینی در رستوران و کافی‌شاپ دانشگاه و در خوابگاه‌های دانشگاه و فعالیت‌های تفریحی خارج از دانشگاه خود را بروز می‌دهد از دیدگاه برخی دانشجویان عدم شکل‌گیری درست این ارتباط خصوصاً در سال‌های اول تحصیل متأثر از ناتوانی زبانی دانشجویان بین‌المللی است. اما از دیدگاه برخی دیگر از دانشجویان، عدم تمایل دانشجویان

ایرانی به ارتباط با دانشجویان بین‌المللی دلیل اصلی عدم شکل‌گیری این ارتباط است. دانشجویان خصوصاً دانشجویانی از کشورهای همسایه به تجاربی مانند بی‌احترامی و تمسخر از سوی دانشجویان ایرانی اشاره می‌کنند که خصوصاً در مقایسه با دیگر دانشجویان، به «احساس تبعیض» و «احساس نژادپرستی» از سوی ایرانیان را در آنها تقویت می‌نماید.

۸. **تعامل دانشجویان - کارمند.** تجربه ارتباط دانشجویان با کارکنان اجرایی خصوصاً کارکنان در امور آموزشی، امور دانشجویی و امور فرهنگی اگرچه اندکی متفاوت است، اما براساس میزان استناد در داده‌ها نوعی بی‌علاقگی، ناپختگی و رفتار غیردوستانه در رفتار برخی از کارکنان مشاهده می‌شود و قابل تفکیک در سه مقوله «بی‌مسئولیتی» به معنای عدم تعهد کارکنان به ارائه سرویس و خدمات مناسب به دانشجویان، و دو زیر تم تکراری «احساس تبعیض» و «احساس نژادپرستی» توسط برخی از دانشجویان بین‌المللی است.

۹. **چالش زبان فارسی در فرایند تحصیل.** دانشجویانی که از توانایی لازم و مهارت کافی در زبان فارسی به عنوان زبان مورد استفاده در دانشگاه برخوردار نیستند، علاوه بر چالش‌های ذکر شده در چالش‌های تحصیلی، در «یادگیری»، «ارائه‌های کلاسی»، «فعالیت مشترک کلاسی» و همچنین «ارزشیابی» خصوصاً در پاسخ به پرسش‌های کتبی امتحان، دچار مشکلات مضاعف می‌شوند. این چالشی است که به دلیل تأثیرگذاری در فرایند تحصیل، به شدت آنها را دچار اضطراب می‌نماید.

۱۰. **چالش زبان فارسی در سازگاری فرهنگی.** یکی از عوامل اصلی در کج‌فهمی و «سوء تفاهم‌های فرهنگی» میان دانشجویان، ناتوانی دانشجویان در تسلط به مهارت‌های زبان فارسی است. یکی از دانشجویان ترک با تعریف تجربه خود درباره یکی از دوستان هم‌خوابگاهی خود به موردی اشاره کرده است که به دلیل عدم درک درست از زبان فارسی منجر به دلخوری دو طرف منجر شده است. برخی از دانشجویان به اضطراب ناشی از عدم توانایی زبانی در دفاع از نظرات خود در مقابل دانشجویان ایرانی تأکید کرده‌اند. یکی از دانشجویان در مصاحبه از اینکه به دلیل مشکل زبان حتی از عقاید دینی خود نمی‌تواند به خوبی دفاع نماید، بسیار دچار ناراحتی شده است.

۱۱. **چالش زبان در مراودات اجتماعی.** چالش «فهمیدن» و «فهماندن» در مراودات اجتماعی دانشجویان دو مقوله اصلی در تأثیر ناتوانی مهارت زبانی آنان است. مشکلات روحی ناشی از این عدم توانایی در بیان

منظور و همچنین درک گفتگوی طرف مقابل، دانشجویان بین‌المللی را بشدت دچار یاس و ناامیدی می‌نماید. گستره این چالش در ارتباطات کلاس درس با استادان، در جمع‌های دانشجویی و کارهای مشارکتی میان دانشجویان و خصوصاً در انجام امور اداری با کارکنان آموزشی خود را نشان داده است. دانشجویان یکی از دلایل اصلی در چالش با کارکنان خصوصاً در سال اول ورود به دانشگاه را ناتوانی در فهمیدن و فهماندن اعلام کرده‌اند.

۱۲. چالش هزینه‌های تحصیل. دانشجویان بین‌المللی براساس نوع پذیرش در دانشگاه‌های ایران، با «هزینه آزاد»، «بورسیه» یا «نیمه‌بورسیه» مشغول به تحصیل هستند. هزینه تحصیل براساس هریک از سه مورد فوق متفاوت است. هزینه‌های دانشگاه خصوصاً برای برخی از دانشجویان با هزینه آزاد که از پشتوانه مالی و همچنین درآمد برخوردار نیستند، چالش بزرگی محسوب می‌شود.

۱۳. چالش هزینه زندگی. علاوه بر چالش هزینه تحصیل، چالش هزینه زندگی نیز از مواردی قابل توجه توسط دانشجویان است. موارد ذکر شده درباره چالش هزینه تحصیل در این تم مقوله دارای مصداق است. این چالش خصوصاً درباره دانشجویان با هزینه آزاد، دانشجویان متأهل، دانشجویان از کشورهای با ارزش پولی کمتر از ارزش پولی کشور ایران و دانشجویان با پیشینه مالی ضعیف و همچنین دانشجویان غیر شاغل بیشتر خود را نشان می‌دهد. برخی از دانشجویان خصوصاً دانشجویان چینی و کره‌ای در شرکت‌های وابسته به اتباع خود و یا برخی دیگر در سفارتخانه‌های وابسته به کشور خود مشغول به کار هستند. یعنی از امکان شغلی برخوردار هستند. میزان چالش مالی این دانشجویان نیز در مقایسه با دانشجویان دیگر کمتر است.

۱۴. بوروکراسی پیچیده. بوروکراسی پیچیده و فرایند طولانی اداری از موارد پر استناد در مشکلات دانشجویان بین‌المللی در ایران است. این مشکلات برخلاف مشکلات مالی دانشجویان که نسبتاً عام و در همه کشورها یکسان است، در ایران منحصربه‌فرد و متفاوت است. دانشجویان از ناتوانی کارکنان حتی دانشگاه‌های معتبر در ارائه سرویس و همچنین سیستم بوروکراتیک پیچیده بخش آموزش دانشگاه‌ها ابراز ناراحتی می‌کنند. فرایند اداری طولانی برای گرفتن یک نامه (مانند نامه دانشگاه برای خروج از کشور دانشجویان) یا گرفتن خوابگاه از مواردی بوده است که در تجربه تعدادی از دانشجویان ارائه شده است.

۱۵. **حرفه‌ای نبودن کارکنان.** حرفه‌ای نبودن کارکنان دانشگاه و عدم آشنایی دقیق با مسئولیت کاری از دیدگاه برخی از دانشجویان از مشکلاتی بوده است که در فرایند کار اداری در دانشگاه موجب بروز مشکل برای آنها شده است.

۱۶. **چالش انتظار از خود.** چالش انتظار از خود در دو دسته از تجربیات خود را نشان داده است: تجربیات تحصیلی و تجربیات فرهنگی. برخی از دانشجویان که برای ادامه تحصیلات تکمیلی به ایران آمده‌اند، احساس می‌کنند که از توانایی علمی لازم برای گذراندن دوره برخوردار نیستند. درحالی‌که در کشور خود دانشجوی موفق بوده‌اند. چالش بعدی به تجربیات فرهنگی تعلق دارد. چالش برخی از دانشجویان خصوصا دانشجویان کشور همسایه در این باره، قابل توجه بوده است. آنان خود را سفیر فرهنگی کشورشان در کشور ایران تلقی می‌نمایند و یکی از چالش‌های اصلی آنها این است که بتوانند نقش خود را در کلاس درس و همچنین خوابگاه درست ایفا کنند. یکی از دانشجویان افغانستانی از دانشگاه خوارزمی خود را نماینده مهاجرین افغانستانی می‌دانست و بر این تصور بود که باید متفاوت از دیگر دانشجویان عمل کند. این توقعات و تعریف نقش‌های متعدد بار مضاعفی را بر دوش دانشجویان می‌اندازد و ناخواسته موجب اختلال تحصیلی آنان را موجب می‌شود.

۱۷. **چالش انتظارات خانواده.** دانشجویان بر مشکلات شخصی خود که بر تقویت چالش‌های دانشجویان بین‌المللی در کشور مقصد می‌افزاید، تأکید می‌نمایند. یکی از این مشکلات انتظارات خانواده از آنان است. این امر بر تنش‌ها و اضطراب‌های آنها به دلیل ترس مداوم از شکست تحصیلی و برگشت بی‌حاصل به کشور می‌افزاید.

پرسش سوم: دغدغه دانشجویان بین‌المللی در مرحله پس از تحصیل چگونه است؟

جدول شماره ۵: چالش دانشجویان پس از تحصیل

ارتباطات بین‌المللی دانشگاه معروفیت دانشگاه رتبه بین‌المللی دانشگاه قوانین اقامت و کار	موقعیت شغلی در کشور مبدا	چالش موقعیت شغلی
	موقعیت شغلی در کشور ثالث	
	موقعیت شغلی در کشور مقصد (ایران)	

دورنمای شغلی دانشجویان براساس مدرک اخذ شده و تصمیم دانشجو براساس انتخاب مقصد کاری، یکی از دغدغه‌های اصلی دانشجویان بین‌المللی خصوصاً در ترم‌های پایانی است. این دغدغه شامل سه مقوله زیر است:

۱. **موقعیت شغلی در کشور مبدأ.** کمترین چالش دانشجویان به مقوله موقعیت شغلی در کشور مبدأ تعلق دارد. زیرا بسیاری از دانشجویانی که برای ادامه تحصیل به ایران آمده‌اند، از کیفیت و اعتبار علمی دانشگاه‌های ایران در مقایسه با کشور خود مطلع و نسبتاً از امنیت شغلی در کشور خود مطمئن هستند. دانشجویان دسته دوم نیز دانشجویانی هستند که اگرچه دانشگاه‌های کشور آنها دارای اعتبار علمی بیشتری از دانشگاه‌های ایران است اما رشته‌های تحصیلی آنان از رشته‌های دارای اعتبار در کشور ایران محسوب می‌شود.

۲. **موقعیت شغلی در کشور ثالث.** دانشجویان علاقه مند به زندگی در کشور ثالث (خصوصاً کشورهای اروپایی و امریکا) دغدغه خود مبنی بر میزان اعتبار مدرک دانشگاه‌های ایران برای کسب موقعیت شغلی مناسب را در مصاحبه‌ها عنوان کرده‌اند. دو مقوله رتبه بین‌المللی دانشگاه و میزان ارتباطات بین‌المللی دانشگاه ذیل این مقوله قابل تعریف هستند.

۳. **موقعیت شغلی در کشور مقصد.** نکته قابل توجه در دیدگاه‌های دانشجویان بین‌المللی، تمایل برخی از آنها به پیدا کردن شغل در ایران و زندگی دائمی در ایران است. این چالش در سطحی بالاتر از دانشگاه و متأثر از قوانین اقامت در ایران است. این دانشجویان، عدم اقبال کشور ایران به اجازه کار و اقامت در ایران را ناامیدکننده عنوان می‌نمایند.

بحث

پژوهش حاضر با هدف واکاوی چالش‌های دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های ایران به منظور ایجاد آگاهی از وضعیت برنامه تحرک دانشجویان بین‌المللی در دانشگاه‌های ایران انجام شده است. براساس یافته‌ها چالش دانشجویان بین‌المللی در ایران از ابعاد مختلف در سه سطح پیش، جین و پس از تحصیل، به تفکیک مقوله‌ها و تم‌های حاصل از آن ارائه شده است. در این بخش چالش‌های اصلی دانشجویان مورد بحث و نتیجه‌گیری قرار می‌گیرد.

براساس یافته‌ها در سطح چالش‌های پیش از ورود دانشجویان با چالش‌هایی مواجه هستند که برخی به دلیل عدم آگاهی متقاضیان از روندهای اداری برای پذیرش و همچنین اطلاع از شرایط و موقعیت کشور و دانشگاه محل تحصیل همگانی و برخی دیگر متأثر از اطلاعات ناقص در سایت دانشگاه‌های ایران، طولانی بودن فرایند صدور گذرنامه در موارد خاص و عدم تکمیل مستندات لازم توسط دانشجویان ایجاد می‌شود. برخی از این موانع با نتایج مطالعات سلطانی و همکاران (۱۳۹۹) و فضلی‌یزد و همکاران (۱۳۹۸) مطابقت دارد.

در سطح چالش‌های حین تحصیل، دانشجویان دو دسته از «چالش‌های آکادمیک» مواجه هستند. برخی از چالش‌های آکادمیک مانند کیفیت کلاس درس، کیفیت امکانات و تسهیلات علمی، روزآمد بودن منابع و میزان ارتباطات بین‌المللی دانشگاه آینه همان مشکلاتی است که در حال حاضر دانشجویان ایرانی در سطح ملی نیز با آن مواجه و مدیران دانشگاهی بخوبی به آن واقف هستند. دسته دوم این چالش‌ها متأثر از تفاوت در نظام آموزشی، شیوه‌های متفاوت یاددهی - یادگیری، نحوه مشارکت دانشجویان در کلاس درس، تفاوت در چگونگی و نحوه ارزشیابی، و موارد مشابه دیگر مانند تفاوت در فرهنگ دانشگاه مبدأ و مقصد است، این موارد اشاره به چالش‌هایی دارد که دانشجویان در کشورهای دیگر نیز با آن مواجه هستند. سابلینا^۱ و همکاران (۲۰۱۸)، والیما و وایمر^۲ (۲۰۱۴) و موخجی^۳ (۲۰۱۴) به چالش‌های متنوع دانشجویان بین‌المللی درباره فرهنگ آکادمیک و شیوه‌ها رویکردهای آموزشی^۴، نحوه یاددهی و یادگیری و نحوه ارزشیابی دانشگاه مقصد اشاره می‌نمایند که به دلیل عدم آشنایی دانشجویان با آن، منجر به بروز مشکلاتی می‌شود. مطالعه فضلی‌یزد و همکاران (۱۳۹۸) و سلطانی و همکاران (۱۳۹۹) نیز به برخی از این چالش‌ها اشاره داشته است. دانشجویان اگرچه از راه‌های متنوعی برای سازگاری با این چالش‌ها استفاده می‌نمایند، اما آگاهی مدیران دانشگاهی از این چالش‌ها می‌تواند در کاهش، تعدیل و یا ایجاد تغییراتی مؤثر کمک نماید. چالش بعدی دانشجویان به چالش فرهنگی تعلق دارد که نسبتاً جهانی است و متأثر از ورود دانشجویان به کشور مقصد و مواجه شدن با فضای جدید فرهنگی ایجاد می‌شود. این چالش نه به معنای فرهنگ درست یا غلط، بلکه به معنای تفاوت دو فرهنگ است که انتظار می‌رود توسط هر دو گروه از

1. Sablina
2. Välimaa & Weimer
3. Mukhejee
4. pedagogical approaches

دانشجویان درک و برای زندگی در کنار هم تعدیل شود. فنگ^۱ (۱۹۹۱) به خوبی بر این نکته اشاره کرده است که هر فرهنگی ارزش‌های خودش را دارد و هیچ فرهنگی بر دیگری برتری ندارد. هر ملتی ویژگی‌های خاص خودش را دارد که ابتدا باید توسط هر دو گروه از دانشجویان شناخته و سپس درک شود. در غیر این صورت همان‌گونه که در یافته‌های پژوهش حاضر در چالش تعامل و ارتباط دانشجویان بین‌المللی با استادان، دانشجویان و کارکنان ایرانی مشاهده شده است، به صورت پررنگ‌تری در قالب احساس تبعیض و نابرابری خود را نشان می‌دهد. نتیجه این بخش از پژوهش، در مطالعات محققان ایرانی مانند یمینی‌دوزی و تیموری (۱۳۹۴) درباره احساس تبعیض دانشجویان بین‌المللی در ایران و هم در مطالعات دیگر کشورها مانند مطالعات شفک آوازگولو (۲۰۲۱) درباره احساس دانشجویان ناخوشایند نابرابری دانشجویان مهاجر سوری در ترکیه، مطالعه ارسان و خلیل (۲۰۱۹) درباره احساس تبعیض دانشجویان ترک در پاکستان، مطالعه صنوبر (۲۰۱۷) درباره احساس تبعیض دانشجویان بین‌المللی در ترکیه و شفک پژوهش آمو و کوردیر (۲۰۱۷) درباره احساس تبعیض دانشجویان بین‌المللی در کره جنوبی، و هوتا و تینگ تومی^۲ (۲۰۱۳) در احساس تبعیض دانشجویان بین‌المللی در کانادا به دلیل عدم تمایل دانشجویان کانادایی به مشارکت با آنان در کارهای کلاسی و مطالعه همخوانی و مطابقت دارد. تجربیات ناخوشایند دانشجویان در این تم اگرچه ممکن است دارای عمومیت در میان تعداد زیادی از دانشجویان بین‌المللی در ایران نباشد، اما حتی درباره اقلیت‌های کوچکی از دانشجویان، به دلیل تبعات حاصل از آن دارای اهمیت و نیازمند توجه بیشتر است. چالش فرهنگی دانشجویان، برخلاف دیگر چالش‌های مورد اشاره در مقاله، دارای اثرات عمیق‌تر، زمان سازگاری با آن طولانی‌تر و پیامدهای آن بر روح و روان دانشجویان بسیار وسیع‌تر است. به همین دلیل عدم توجه به آن علاوه بر انزوای دانشجویان بین‌المللی در کشور مقصد، منجر به ایجاد اختلال در فرایند زندگی تحصیلی، زندگی دانشگاهی و زندگی روزمره آنان می‌گردد. این چالش همانگونه که در موارد مشابه نیز دیده می‌شود به‌ویژه درباره دانشجویان خاص براساس وضعیت و موقعیت کشورهای مبدأ و مقصد نسبت به هم تحقق می‌یابد. این تم درباره کشوری مانند ایران که بیشترین آمار دانشجویان بین‌المللی از کشورهای افغانستان، عراق، سوریه و لبنان هستند، به دلیل تأثیر در عدم تحقق اهداف برنامه و رویکرد اصلی کشور ایران در بین‌المللی‌سازی، از درجه

1. Feng
2. Hotta & Ting-Toomey

حساسیت و اهمیت بیشتری برخوردار است. چالش بعدی به مهارت زبانی کشور مقصد یعنی زبان فارسی تعلق دارد. برخی از دانشجویان در هر سه سطح یادگیری در کلاس درس، برقراری ارتباط با استادان و دانشجویان، برقراری ارتباط با کارکنان برای انجام امور اداری و همچنین انجام دادن کارهای روزمره در بیرون از دانشگاه و همچنین سپری کردن دوره بحرانی شوک فرهنگی با مشکل زبان مواجه هستند. آنها اگرچه به‌طور معمول قبل یا همزمان با ورود به ایران یادگیری زبان فارسی را آغاز می‌کنند. با این وجود و علیرغم گذراندن دوره‌های زبان فارسی و کسب مدرک سامفا، اما همچنان ناتوانی در مهارت‌های چهارگانه زبان فارسی آنها را با شوک زبانی مواجه می‌سازد. چالش زبانی به‌طور مستقیم منجر به بروز مشکلاتی مضاعف در سازگاری دانشجویان با چالش‌های تحصیلی، چالش‌های فرهنگی و تعاملات اجتماعی می‌گردد. این تجربیات با مطالعات مونتنس^۱ (۲۰۱۵)، بردت و کراسمن^۲ (۲۰۱۲) و پاسپورن^۳ (۲۰۱۱)، وو و هاموند^۴ (۲۰۱۱)، هن (۲۰۱۳)، مار^۵ (۲۰۰۵) مبنی بر چالش ناآشنایی با زبان و مشکل ارتباط در دانشگاه و همچنین مطالعات آکانوا^۶ (۲۰۱۵)، که چالش مهارت زبان را مستقیماً بر موفقیت تحصیلی و سازگاری فرهنگی-اجتماعی مؤثر می‌داند و همچنین با نتایج مطالعات پروین و همکاران (۱۴۰۰)، عزتی (۱۳۹۹)، سلطانی و همکاران (۱۳۹۹) و احمدی و همکاران (۱۳۹۴) مبنی بر چالش ارتباط اجتماعی و احساس غربت دانشجویان در ایران، شفیق‌زاده (۱۳۹۲) مبنی بر عدم تعامل و همدلی میان دانشجویان میزبان و مهمان، و تأکید ذاکر صالحی و صالحی (۱۳۹۱) و ذاکر صالحی (۱۳۹۵) مبنی بر ضرورت تلاش برای سازگاری دانشجویان با فرهنگ‌های متنوع مطابقت دارد. بخشی از چالش‌های اداری دانشجویان نیز، صرف نظر از عدم آمادگی کارکنان بخش اداری در ارائه سرویس به دانشجویان به دلایل متعددی از جمله عدم بهره‌مندی از آموزش‌های لازم و عدم آگاهی از مزایای برنامه‌های بین‌المللی، متأثر از دلایل فرهنگی است. این چالش در مطالعات فضلی یزد (۱۳۹۸) و سلطانی و همکاران (۱۳۹۹) ذیل مقوله کم‌تجربگی دانشگاه ذکر شده است.

-
1. Montes
  2. Burdett & Crossman
  3. Passaporn
  4. Wu & Hammond,
  5. Marr
  6. Akanwa

چالش نسبتاً شایع دیگر در میان دانشجویان بین‌المللی به «چالش مالی» تعلق دارد. مشکلات اقتصادی دانشجویان در پرداخت هزینه تحصیل و هزینه زندگی آشکارا زندگی تحصیلی و زندگی روزمره آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد و در مواردی منجر به مشکلات روحی و اضطراب آنان می‌شود. این چالشی است که با نتایج مطالعات محققانی مانند لیو^۱ و همکاران (۲۰۱۸)، جیانی^۲ (۲۰۱۷)، هیلدن^۳ (۲۰۱۱) و اونز و لومز^۴ (۲۰۱۰) و یمنی و همکاران (۱۳۹۴) و پوراآتشی و زمانی (۱۴۰۰) در قالب چالش‌های اقتصادی مطابقت دارد. «چالش شغل» از یک سو به منظور کاهش مشکلات مالی دانشجویان در حین تحصیل و از سوی دیگر به عنوان دغدغه اصلی در تم «امنیت شغلی» در دوره پس از تحصیل به منظور دسترسی به شغل مطلوب و تحقق زندگی مطلوب در تجربیات دانشجویان بین‌المللی مورد توجه قرار گرفته است. این دغدغه به‌طور مستقیم اهداف اصلی دانشجویان از تحصیل در کشور مقصد را به چالش می‌کشد.

نتیجه‌گیری

در نتیجه‌گیری مقاله حاضر، براساس آنچه در ابتدای مقاله براساس اهداف اصلی دانشجویان از تحصیل در کشور مقصد، اهداف کشور مقصد از تحقق برنامه تحرک بین‌المللی دانشجویان و همچنین اهداف کلی بین‌المللی‌سازی ذکر شد، باید بر این نکته تأکید نماییم که تحقق این اهداف و همچنین سازگاری به منظور رفع این چالش‌ها در هم تنیده و مرتبط هستند، بطور نمونه اهداف آکادمیک کشور ایران در بین‌المللی‌سازی آموزش عالی صرفاً در صورتی تحقق خواهد یافت که استراتژی جذب دانشجوی بین‌المللی به ارتقای کیفیت و گسترش ارتباطات بین‌المللی دانشگاه‌های ایران، ایجاد شبکه و حلقه‌های علمی بین‌المللی، نوآوری در برنامه تحصیلی و آموزشی و ایجاد یک دیدگاه بین‌المللی در محیط آموزشی و همچنین جذب نخبگان از دیگر کشورها منجر شود. اهداف فرهنگی آن نیز به تحقق ارتقای توانش بین فرهنگی دانشجویان و سازگاری با فرهنگ‌های متنوع،

1. Liu
2. Jiani
3. Hildén
4. Owens & Loomes

افزایش آگاهی بین‌المللی دانشجویان بومی، سازگاری، انعطاف‌پذیری، تحمل‌دیگری و توانایی کار تیمی منجر شود. این توجه براساس یافته‌های پژوهش حاضر، خصوصاً درباره «چالش‌های فرهنگی» دانشجویان بین‌المللی در ایران که برخی از آنها از دلایل اصلی تری مانند مانند کلیشه‌های ذهنی، بدبینی‌های ناشی از ناآگاهی و عدم ممارست و تمرین در مواجهه با فرهنگ «دیگری» نشئت گرفته، برنامه‌ریزی جامع و جدی‌تر توسط برنامه‌ریزان آموزش عالی و مدیران دانشگاهی در جهت افزایش همزمان توانش بین فرهنگی هر دو گروه از دانشجویان بین‌المللی و دانشجویان ایرانی را می‌طلبد. در خصوص تجربیات تحصیلی دانشجویان نیز علیرغم همه مزایا و برتری‌های بالقوه دانشگاه‌های ایران در مقایسه با دانشگاه‌های کشور مبدأ، همچنان ارتقای کیفیت علمی دانشگاه، بهبود و افزایش تسهیلات علمی، گسترش ارتباطات بین‌المللی، بهبود زیرساخت‌ها و گسترش رشته‌های دانشگاهی پرتقاضا، به منظور تحقق دوگانه ارتقای علمی دانشگاه ایرانی و جذب بیشتر دانشجویان بین‌المللی با تقویت دو انگیزه اصلی تحصیل و بهره‌مندی از آینده شغلی دانشجویان به‌طور همزمان نویدبخش تحقق اهداف آکادمیک کشور ایران در برنامه تحرک بین‌المللی دانشجویان محسوب می‌گردد. همانگونه که تحقق رویکرد «جذب دانشجویان نخبه و مستعد» در سیاست بین‌المللی‌سازی ایران از طریق «تبدیل دانشجویان بین‌المللی به مهاجران متخصص» در پاسخ به چالش‌های شغلی دانشجویان می‌تواند به ابزار مؤثری برای موفقیت بیشتر برنامه تبدیل شود. در نهایت انتظار می‌رود، استراتژی‌های جدید در کنار اقدامات ابتکاری و نوآورانه براساس نتایج مطالعات تجربیات دانشجویان بین‌المللی آغازگر فصل جدیدی در تبادلات دانشگاهی از طریق اجرای مؤثر برنامه تحرک آکادمیک در ایران به منظور تحقق هدف غایی ارتقا و بهبود دانشگاه ایرانی و کشور ایران باشد.

پیشنهادات^۱

سازگاری با چالش‌های ارائه شده در مقاله حاضر علاوه بر تلاش فردی دانشجویان، نیازمند هماهنگی و اقدام در سطوح مختلف سیاستگذاران، برنامه‌ریزان و مجریان از جمله دانشگاه‌ها است. وو، گارزا و گوزمن (۲۰۱۵) بر این باور هستند که علاوه بر تلاش دانشجویان در غلبه بر چالش‌ها، استادان و کارکنان نیز باید با درک

۱. پیشنهادات نویسنده در گزارش اصلی بسیار مفصل و در مقاله حاضر به دلیل محدودیت بسیار اندک ارائه شده است.

چالش‌های تحصیلی دانشجویان در ارائه خدمات و منابع و خصوصاً از نظر اجتماعی و فرهنگی از دانشجویان بین‌المللی حمایت نمایند. این پیشنهادات صرف‌نظر از پیشنهادات ارائه شده از ابعاد مختلف در مطالعات انجام شده توسط محققان ایرانی، به اختصار شامل موارد زیر است.

۱. افزایش سازگاری فرهنگی، کمک به کاهش چالش تحصیلی، کمک به ارتقای مهارت زبان فارسی و کمک به کاهش چالش اداری دانشجویان بین‌المللی، از طریق استفاده از «دانشجویان کمک‌گر» ایرانی در قالب کار دانشجویی.

۲. افزایش فعالیت‌های مشارکتی دانشجویان بین‌المللی با دانشجویان ایرانی در کلاس درس از طریق همکاری استادان دانشگاه.

۳. افزایش برنامه‌های فرهنگی در قالب سفرهای تفریحی مشترک، به منظور ایجاد امکان ارتباط بیشتر دانشجویان بین‌المللی و دانشجویان ایرانی.

منابع

- Ahmadi, A., Vakilifard, A., Safari Karahroudi, M. (2015). Homesickness and Social Adjustment and their Relationship in Non-Iranian Persian Learners. *Journal of Teaching Persian to Speakers of Other Languages*, 4(TOME 9), 29-58.
- Akanwa, E. E. (2015). International Students in Western Developed Countries: History, Challenges, and Prospects. *Journal of International Students*, 5(3), pp. 271-284.
- Alemu, A. M., & Cordier, J. (2017). Factors influencing international student satisfaction in Korean universities. *International Journal of Educational Development*, 57, 54-64.
- Asghari, F. (2018). *Language policy in the internationalization of higher education in Iran*. Tehran: Institute for social and cultural studies.
- Asghari, F. (2017). *An Introduction to the Internationalization Policy of Higher Education in Iran*. Tehran: Institute for social and cultural studies.
- Bodycott, P. (2009). Choosing a higher education study abroad destination: what mainland Chinese parents and students rate as important. *Journal of Research in International Education*, 8, 349-373.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.

- Burdett, J. , Crossman, J. (2012), "Engaging international students: An analysis of the Australian Universities Quality Agency (AUQA) reports", *Quality Assurance in Education*, Vol. 20 No. 3, pp. 207-222.
- Eazati, N. (2020). Satisfaction of Iraqi Kirkuk female students with short-term educational services and its relationship with the quality of education in the Islamic Azad University of Tabriz. *Women and Family Studies*, 13(47), 7-23. doi: 10.30495/jwsf.2020.1898534.1443
- Egron-Polak, E. & Hudson, R. (2014). Internationalization of Higher Education: Growing Expectations, Fundamental Values, *IAU 4th Global Survey*, International Association of Universities.
- Ersan, K., & Khalil, A. (2019). Academic challenges of Turkish international students in Pakistan: Qualitative study. *People: International Journal of Social Sciences*, 5(3), 177-189.
- Fazli Yazd, H., Zamani, A., Pourashishi, M. (2019). Acceptance International Students to the Iranian Higher Education System and the Challenges Ahead. *Rahyaft*, 29(74), 77-90. doi: 10.22034/rahyaft.2019.13768
- Feng, J(1991). *The Adaptation of Students from the People's Republic of China to an American Academic Culture*. Ph.D dissertation. Bradley University. PDF.
- Heyn, M. E., (2013). "Experiences of Male Saudi Arabian International Students in the United States". Dissertations. 167. <http://scholarworks.wmich.edu/dissertations/167>
- Hildén, M. (2011). International Students' Decision-Making Process. Available on: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/77326/kandidaatintutkielma-internationalstudents'decision-makingprocess.pdf?sequence=1>
- Hotta, J., & Ting-Toomey, S. (2013). Intercultural adjustment and friendship dialectics in international students: A qualitative study. *International Journal of Intercultural Relations*, 37(5), 550-566.
- Jamshidi Moghaddam, Kh., Nasr, A., Jafari, E.,(2016). An Investigation of Factors Effective on Foreign Students' Educational Problems in Isfahan University of Medical Sciences. *Journal of Strides in Development of Medical Education*. 13(1):20 -33
- Jiani, M. A. (2017). Why and how international students choose Mainland China as a higher education study abroad destination. *Higher Education*, 74(4), 563-579.
- Kamara, I. (2012) Stress and its influence on the process of African students' adaptation in Russia. *Society: sociology, psychology, pedagogy*, 2, 66-70.
- Khorsandi Taskoh, A. (2016). *International Higher Education. Strategies and possible conditions*. Tehran: Institute for social and cultural studies.
- Lan, H.-Y. W. (2020). Academic and Cultural Adjustment Among Asian Students in Graduate Music Therapy Programs. *Music Therapy Perspectives*, 38(1), 89-98.

- Lee, S. W. (2017). Circulating east to east: understanding the push-pull factors of Chinese students studying in Korea. *Journal of Studies in International Education*, 21(1), 170–190.
- Liu, Y., Kamnuansilpa, P., & Hirofumi, A. (2018). Factors Affecting International Students' Decisions on Destination for Studying Abroad: A Case Study in China. *Frontiers of Education in China*, 13, 93-118.
- Marr, T. (2005). Language and the Capital: A Case Study of English “Language Shock” among Chinese Students in London. *Language Awareness*, 14(4), 239–253.
- Molaei, H. (2018). Investigating the Most Important Factors Affecting the Socio-Cultural Adaptation of International Students in Iran: A Case Study of International Students at the University of Tehran. *Journal of Iranian Cultural Research*, 11(3), 131-159. doi: 10.22631/jicr.2018.1992.2556
- Montes, C. (2015). *Navigating language shock: Chinese students managing English academic writing in Australian Higher Education*.
- Mukhejee, S. (2014). *Theoretical Framework for analyzing International Students' Concept of Expectation and Consumer Satisfaction in an International University*. E-Leader Bangkok.
- Mukhejee, Sh. (2014). *Theoretical Framework for analyzing International Students' Concept of Expectation and Consumer Satisfaction in an International University*. E-Leader Bangkok.
- Nakhoda K, Hosseini M A, Mohammadkhani K, Ghorchian N G. A Model of Satisfaction Promotion for International Students in Universities of Medical Sciences in Tehran. *payavard*. 2020; 14 (4) :297-310
URL: <http://payavard.tums.ac.ir/article-1-7040-fa.html>
- Niknam, Z. (2019). Intercultural Exchanges in Internationalization of University: Study-Abroad Doctoral Students' Lived experiences in Iran. *Journal of Iranian Cultural Research*, 12(3), 123-152. doi: 10.22035/jicr.2019.2140.2662
- Obeng-Odoom, F. (2012). Far away from home: The housing question and international students in Australia. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 34(2), 201–216.
- Owens, A., & Loomes, S. (2010). Managing and resourcing a program of social integration initiatives for international university students: What are the benefits? *Journal of Higher Education Policy and Management*, 32(3), 275–290.
- Panahi, M., Abbaspour, A., Khorsandi Taskouh, A., Ghiasi Nodoushan, S. (2021). Comparative Analysis of International Education Hubs in the Persian Gulf Region. *Journal of Management and Planning In Educational System*, 13(2), 43-80. doi: 10.52547/mpes.13.2.43

- Parvin E, Ghiasi Nadoshan S, Khorsandi Taskooh A, Zaker Salehi G R.(2021) Identifying Barriers of International Students' Admission in Iranian Public Universities. *RME*. 13 (1):24-34.
- Passaporn, V. (2011). *Thai University Students in Japan: Academic, Social and Cultural Difficulties and Adjustments*. [Online] Ritsumeikan Asia Pacific University. Available at: <http://r-cube.ritsumei.ac.jp/bitstream/10367/3637/1/51109602.pdf>.
- Pouratashi, M., Zamani, A. (2021). Analysis of International Students' Issues and Expectations of Iranian Higher Education in the Corona Crisis. *Higher Education Letter*, 14(54), ۱۹-۳۶.
- Project Atlas (2020). *2020 Project Atlas Infographics*. Available at <https://iie.widen.net/s/g2bqxkwqv/project-atlas-infographics-2020>.
- Quan, R. and He, X. and Sloan, D. (2016) Examining Chinese postgraduate students academic adjustment in the UK higher education sector: a process-based stage model', *Teaching in higher education.*, 21 (3). pp. 326-343.available at <http://dro.dur.ac.uk/17254/1/17254.pdf?DDD2+dhs4ke+d700tmt>
- Roberts, P., & Dunworth, K. (2012). Staff and student perceptions of support services for international students in higher education: a case study. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 34(5), 517–528.
- Roga, R., Lapiņa, I., & Mürsepp, P. (2015). *Internationalization of higher education: Analysis of factors influencing foreign students' choice of higher education institution*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 213, 925-930.
- Sablina, S., Soong, H., & Pechurina, A. (2018). Exploring expectations, experiences and long-term plans of Chinese international students studying in the joint Sino-Russian degree. *Higher Education*, 1-16.
- Şafak-Ayvazoğlu, A., Kunuroglu, F., & Yağmur, K. (2021). Psychological and socio-cultural adaptation of Syrian refugees in Turkey. *International Journal of Intercultural Relations*, 80, 99–111.
- Saidi, S. (2020). Intimate strangers: Afghan students lived experience in the COVID-19 crisis. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 12(2), 145-179. doi: 10.22035/isih.2020.3861.3993
- Samouei R, Zamani AR, Loghmani A, Naseri H & Tavakoli M. International students of Isfahan University of medical sciences: A survey about their needs and difficulties. *Materia Socio-Medica* 2013; 25(2): 118-20.
- Schartner, A., & Young, T. J. (2016). Towards an integrated conceptual model of international student adjustment and adaptation. *European Journal of Higher Education*, 6(4), 372-386.

- Sean, J.. & Usher,A. (2008). *Student Mobility & Credit Transfer: A National and Global Survey*. Available at <https://eric.ed.gov/?id=ED529950>.
- Shafee Zadeh, H., (2014). Study of the main challenges and strategies to attract foreign students by using the technique of focus groups. *Journal of Strategy*, (4) 22, 276-247.
- Soltani S, Shakeri M, Sabokro M. Examining International Students' Challenges at Yazd University based on Grounded Theory Research.(2020). *Education Strategies in Medical Science*, 13 (4) :295-305
- Unesco (2019). *Outbound internationally mobile students by host region*. Available at <http://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=172>.
- Unesco Institute for Statistics (UIS) (2021). Global flow of tertiary-level students.available at <http://uis.unesco.org/en/uis-student-flow>
- Välimaa, J., & Weimer, L. (2014). The Trends of Internationalization in Finnish Higher Education. *Zeitschrift für Pädagogik*, 60(5), 696-709. URN: urn:nbn:de:0111-pedocs-146785.
- Wu, H., Garza, E., & Guzman, N. (2015). International Student's Challenge and Adjustment to College. *Education Research International*, 2015, 1–9.
- Wu, W.L.; Hammond, M.(2011)Challenges of University Adjustment in the UK: A Study of East Asian Master's Degree Students. *J. Furth. High. Educ.* , 35, 423–438.
- Yamani Douzi, M., Teymouri,M.(2016). The study (education, safety, economic and social - cultural) status of international students. *Iranian Higher Education Quarterly Journal* 7 (2):71-112.
- Zaker Salehi,Gh. , Salehi Najafabadi, M.(2012). Strategies to attract forein students. *Iranian Higher Education Quarterly Journal*.(4) 3, 92-65.
- Zaker Salehi,Gh.(2016). *Higher education and attracting foreign students*. Tehran: Institute for Research and Planning in Higher Education.